

Ülevaade seksuaalvägivalla uuringutest Eestis

Kadri Soo

Tartu Ülikool

Ühiskonnateaduste instituut

19.09.2014

Mis on seksuaalvägivald?

Seksuaalvägivald on igasugune seksuaalvahekord või seksuaalvahekorda astumise katse, soovimatud seksuaalse alatooniga märkused või lähenemiskatsed või muul moel isiku seksuaalsuse vastu sunni abil toimepandud teod teise isiku poolt sõltumata tema suhtest ohvriga ükskõik millises kohas, sh kodus või tööl vm (WHO 2010).

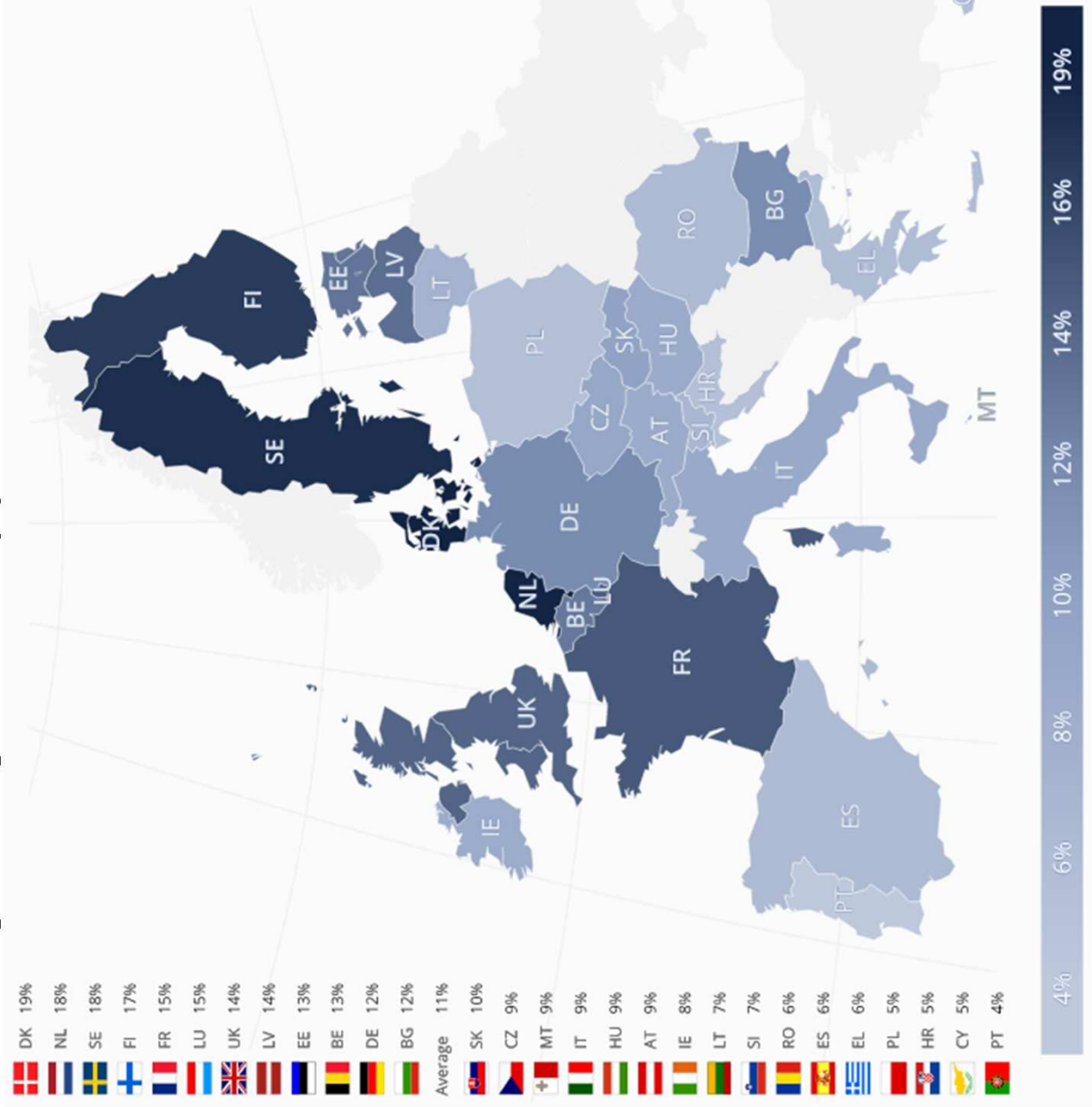
Seksuaalvägivalla vormid:

vägistamine (sh kooselus, kohtingul, võõraste poolt)
muudest seksuaaltoimingutest osa võtma sundimine
seksuaalne ahistamine,
prostitutsioonile sundimine,
inimkaubandus seksuaalse ekspluateerimise eesmärgil,
laste ja puudega inimeste seksuaalne ärakasutamine,
sundabielud,
sunniviisiline abort
naiste suguelundite moonutamine.

Seksuaalvägivald uurimine Eestis

- Eestis on läbi viidud umbes 20 (kvantitatiivset) uuringut, milles on ühe või peamise teemana käsitletud seksuaalvägivalda, esimene oli Ohvriuuring 1993. a.
- Seksuaalvägivalda on defineeritud ja uuritud väga erinevalt.
- Kasutusel erinevad terminid (sarnaste situatsioonide kohta): seksuaalvägivald, seksuaalne ahistamine, seksuaalne rünnak, seksuaalne väärkohtlemine.
- Sihtgrupid: täisealised (15-74 a.) elanikud/naised ja noored (14-19 a.), aga ka nt rasedad, prostitutsiooni kaasatud.

Alates 15. eluaastast paarisuhtes ja/või väljaspool paarisuhtet seksuaalvägivalda kogunud naised (%), FRA 2014

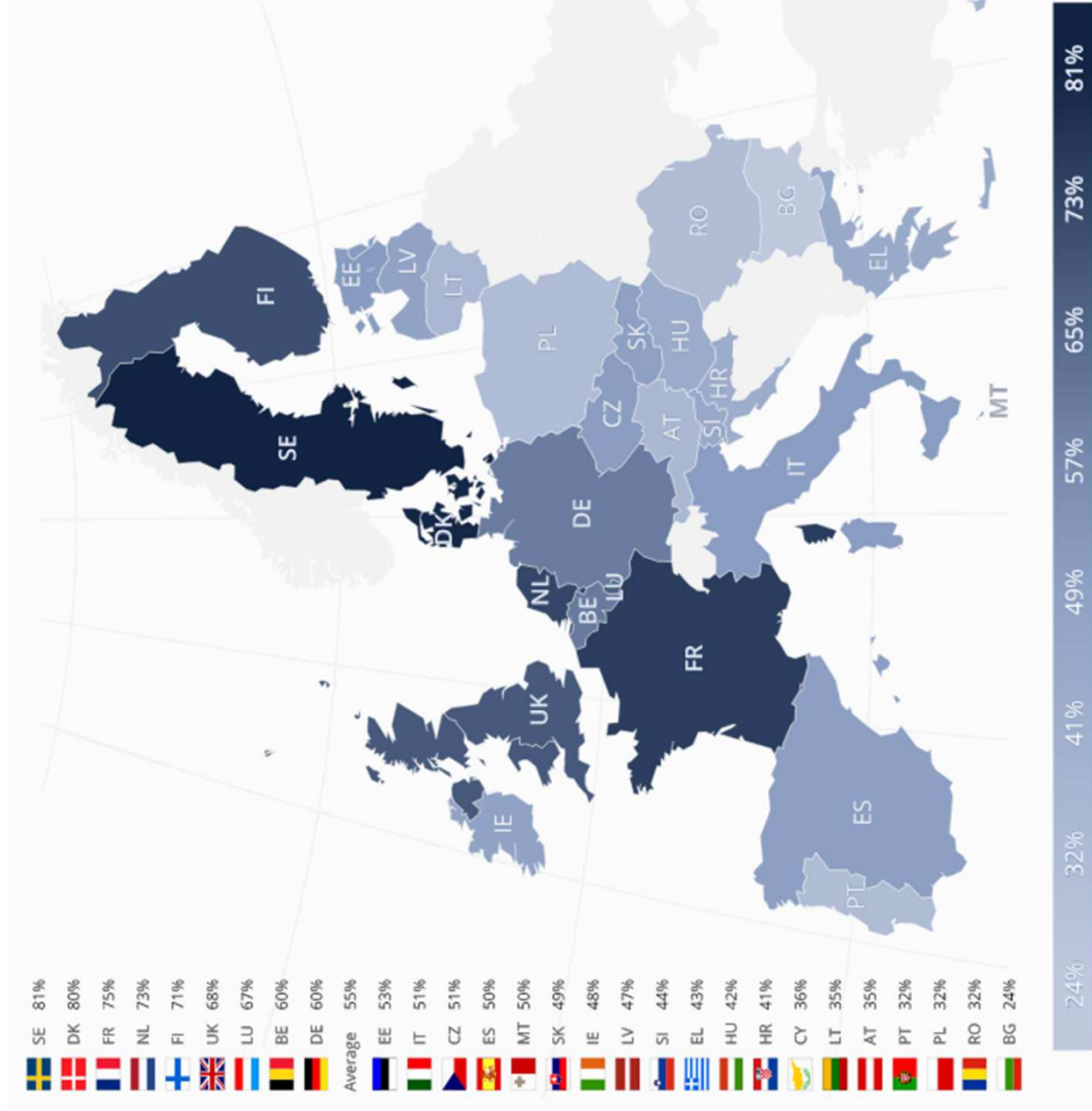
Seksuaalvägivalda esineb ka kooselus

Seksuaalvägivalda kogemused praeguse/endise partneri poolt

- Alates 15. eluaastast - 7% naistest ja mõni üksik mees (OVU 2009, FRA 2014).
- Viimase 12 kuu jooksul - 4% naistest (ENTU 2004.)
- 6% naistest on kogenud raseduse ajal endise partneri poolt seksuaalvägivalda (Sünnitaja käitumine... 2006).

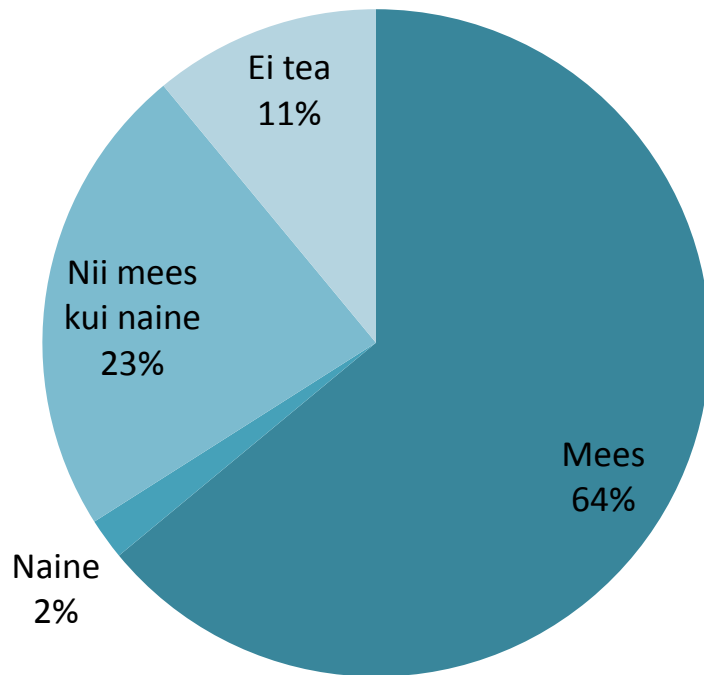
Rasedate uuringu järgi on 18% naistest kogenud seksuaalvägivalda, paljud nooremana kui 18 eluaastat (BIDENS).

Alates 15. eluaastast seksuaalset ahistamist kogunud naised (%), FRA 2014

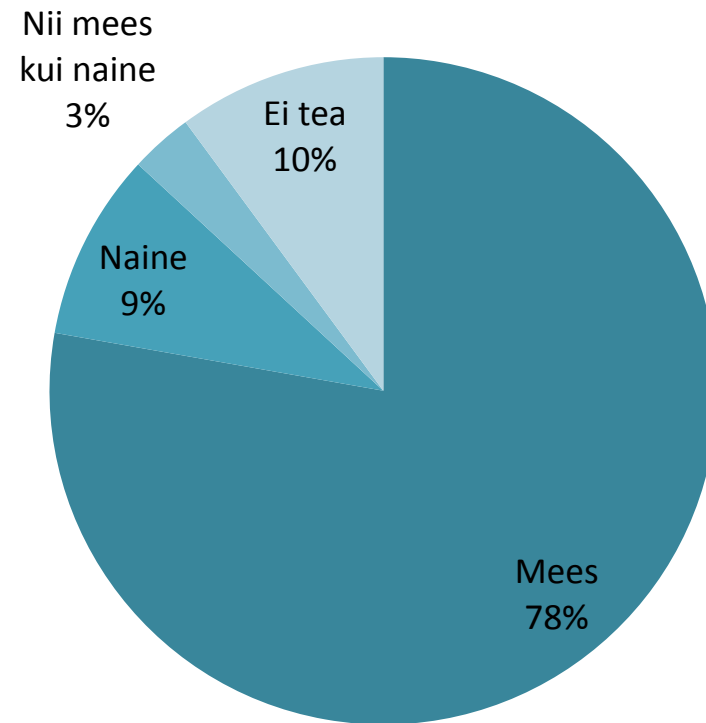

Vägivallatseja on enamasti mees

Alates 15. eluaastast kogetud seksuaalse ahistamise toimepanija sugu (%)

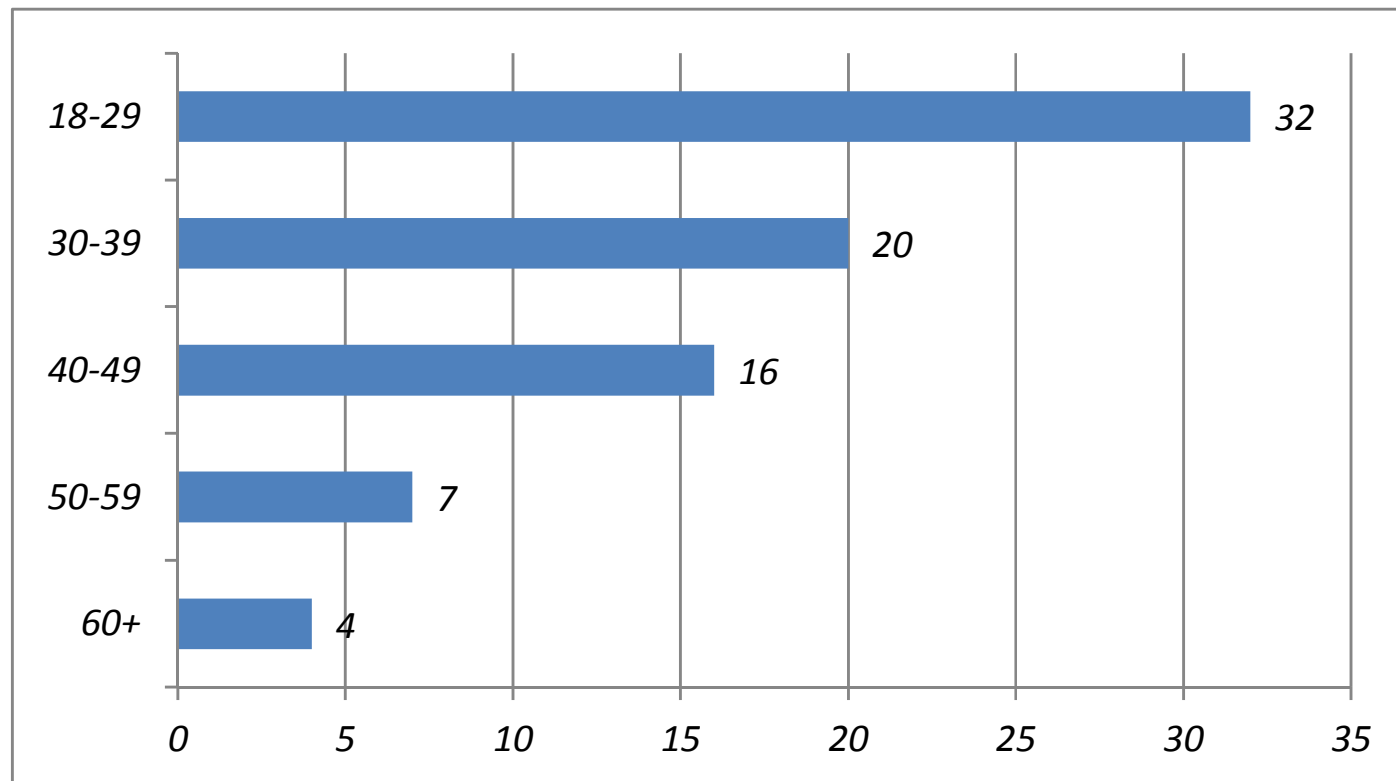

Alates 15. eluaastast kogetud füüsilise ja/või seksuaalvägivalla toimepanija sugu (%)

Seksuaalse ahistamisega puutuvad kokku kõige rohkem noored naised

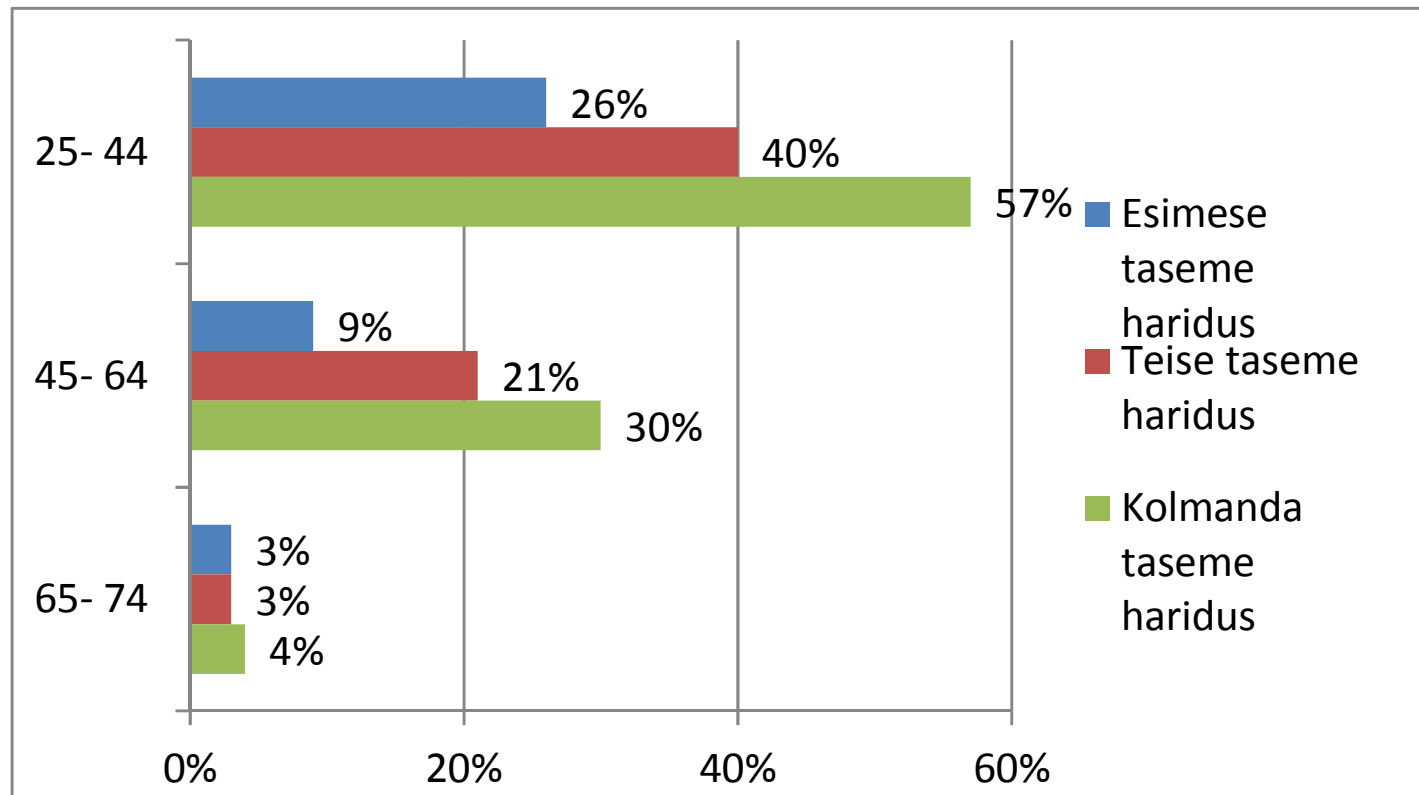
Viimase 12 kuu jooksul seksuaalset ahistamist kogenud naised vanuse järgi (%), FRA 2014

Seksuaalset ahistamist kogevad enam kõrgema haridusega inimesed

Viimase 12 kuu jooksul seksuaalset ahistamist kogenud mehed ja naised hariduse järgi, SVM 2009

Vägistamise ohvriteks on tüdrukud

Noorsoouuringute järgi:

- Vägistamise (5-7%), vägistamiskatse (5-12%) ohvritest on kõik/valdav enamik tüdrukud.
- Verbaalse ja muu kontaktse seksuaalvägivalla ohvrite seas nii poisse kui tüdrukuid, kuid tüdrukuid märgatavalt rohkem

Seksuaalvägivaldada kogunud 16-19.a. noored (%)

	Eesti poiss	Vene poiss	Eesti tüdruk	Vene tüdruk
On 'käperdatud'	11	5	43	30
On sunnitud seksuaalvahekorda, oraal/anaalseksi tegema	[1]	[2]	8	12

Allikas: Seksuaalse väärkohtlemise kogemused ja hoiakud Eesti noorte hulgas, 2004

Enam langetakse seksuaalvägivalla ohvriks noorukieas

LAPSEEAS

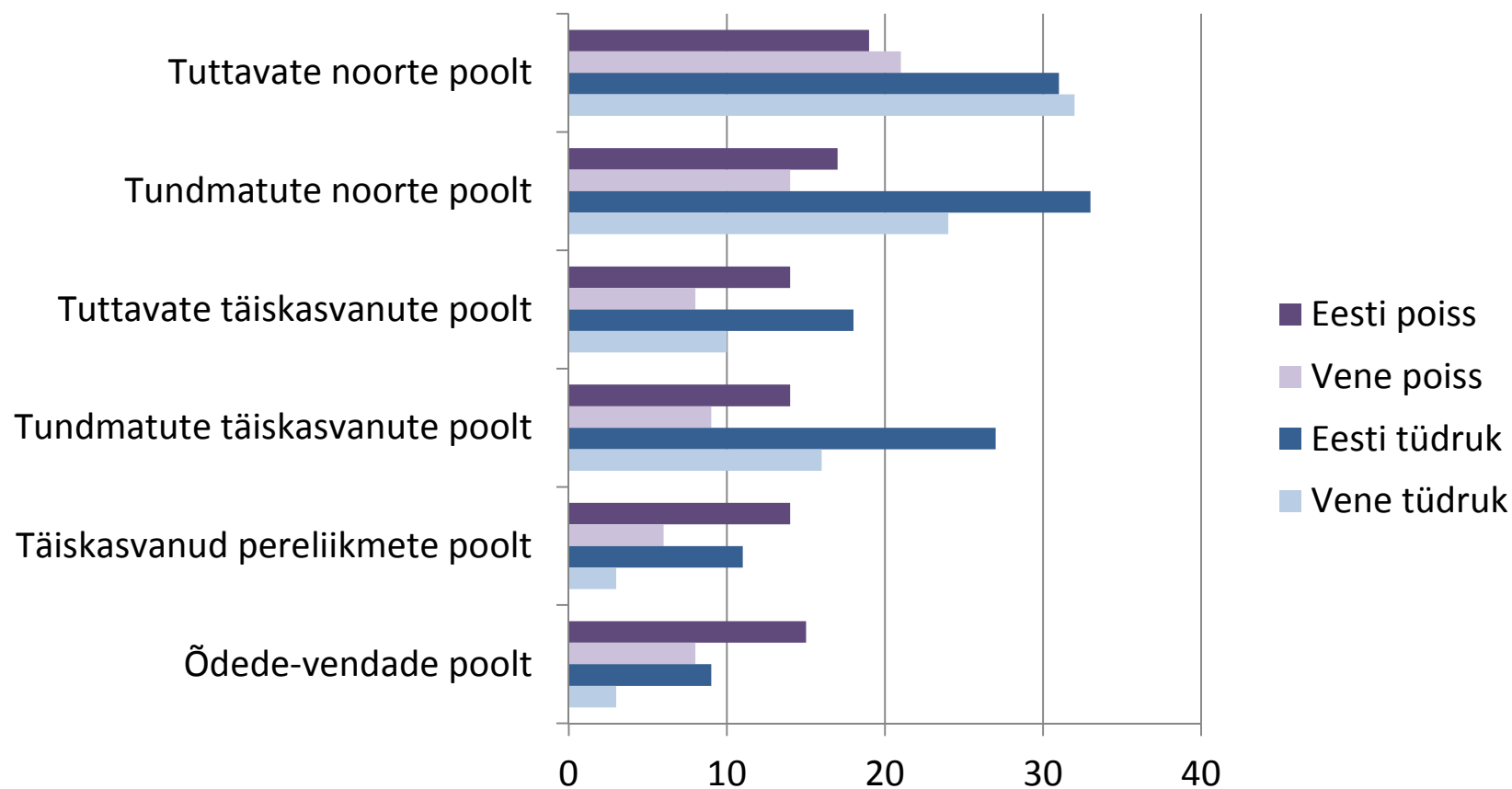
- Leiab peamiselt aset enne ohvri sugulist küpsemist
- Vägivallatsejaks on enamasti perekonnaga seotud isik

NOORUKIEAS

- Noortel rohkem suhteid eakaaslastega, väljaspool kodu
- Vägivallatsejaks sagedamini vastaja tuttav (eakaaslane) või võõras isik

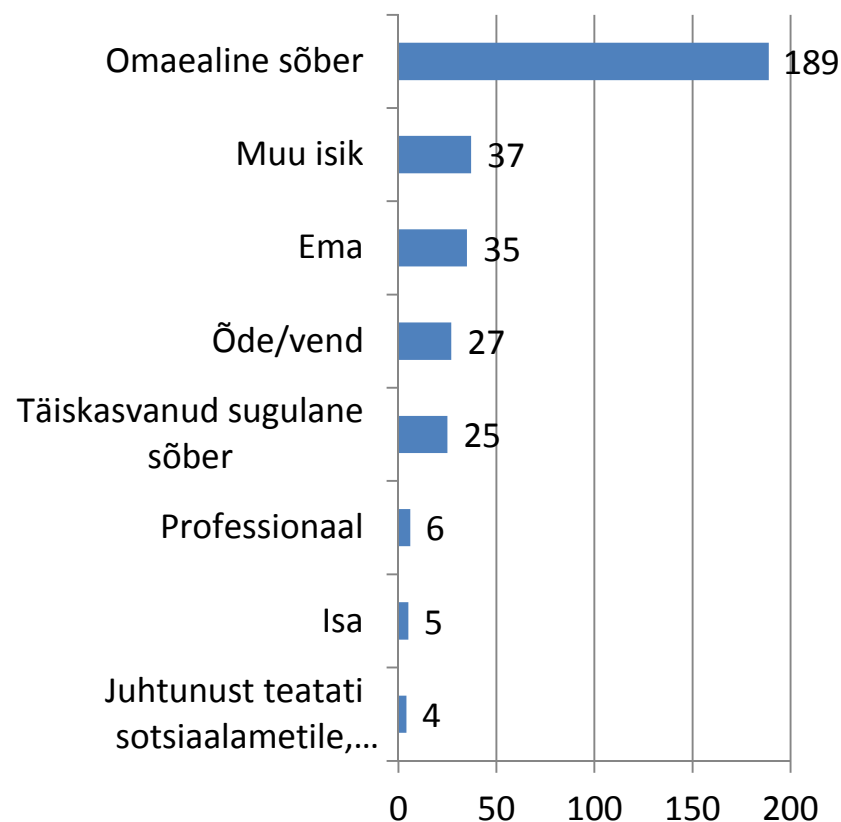
Seksuaalset ahistamist kogevad enim eesti rahvusest tüdrukud

Seksuaalset ahistamist kogenud 15-a. noored (%), KISS 1999

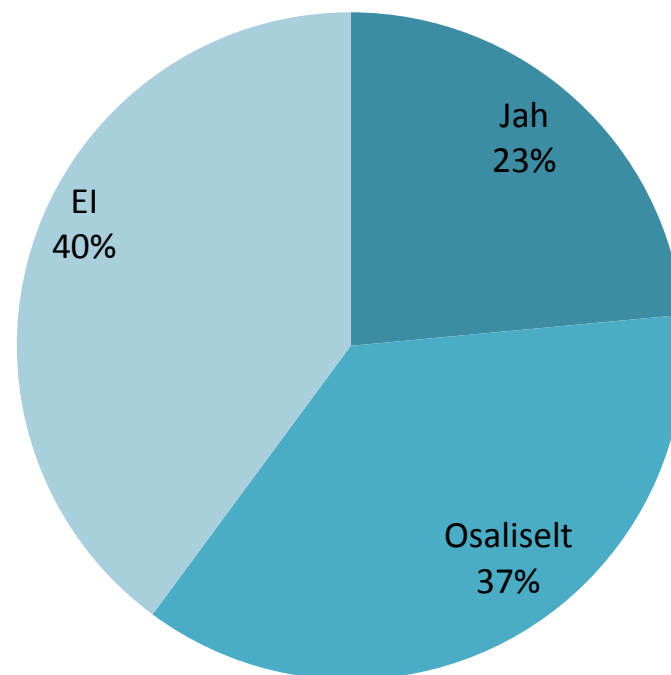

Umbes 40% seksuaalvägivalda kogenud noortest on juhtunust kellelegi rääkinud

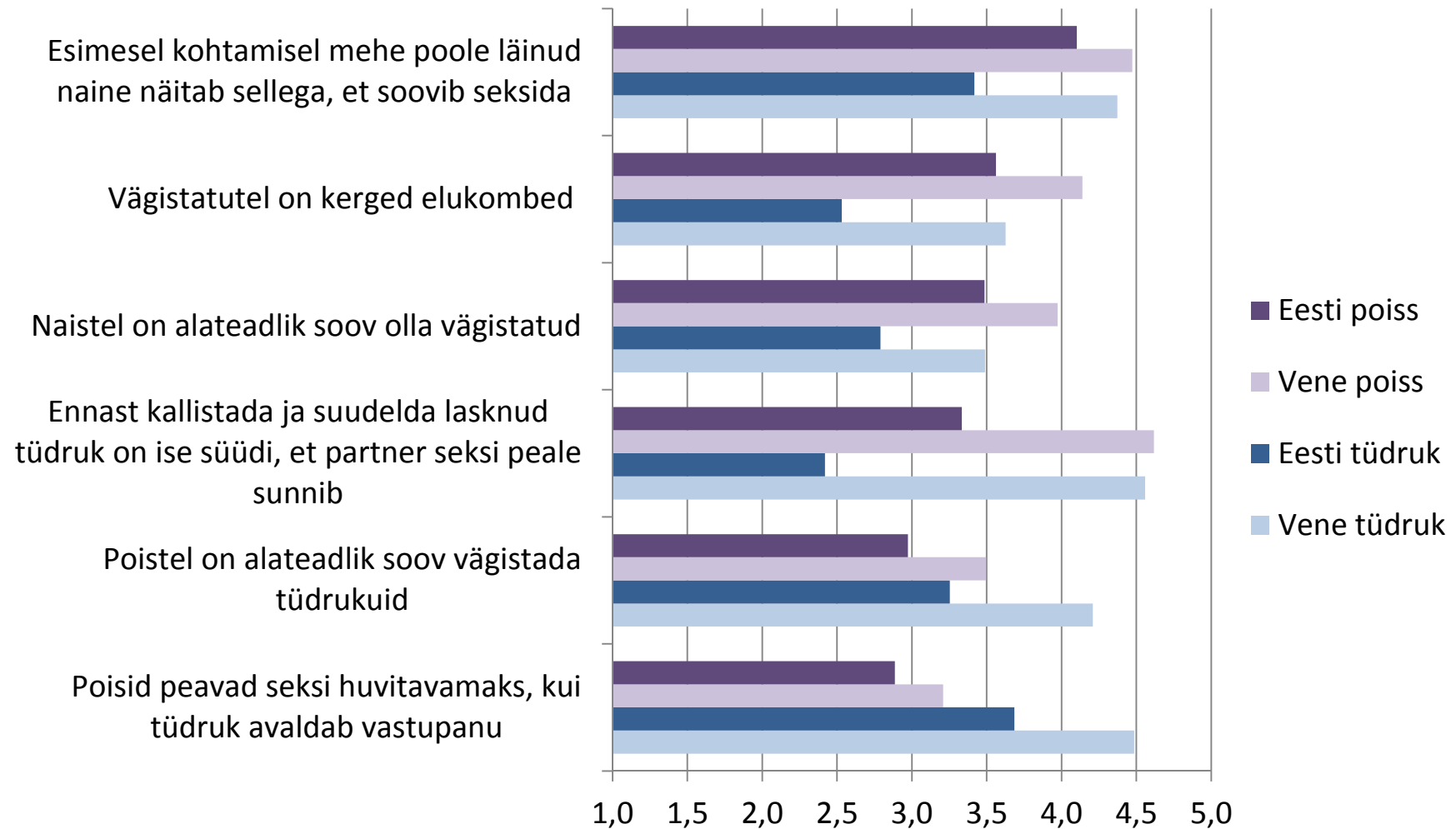
Isik, kellele rääkis (arv)

Kas noor sai abi vägivalda korral?

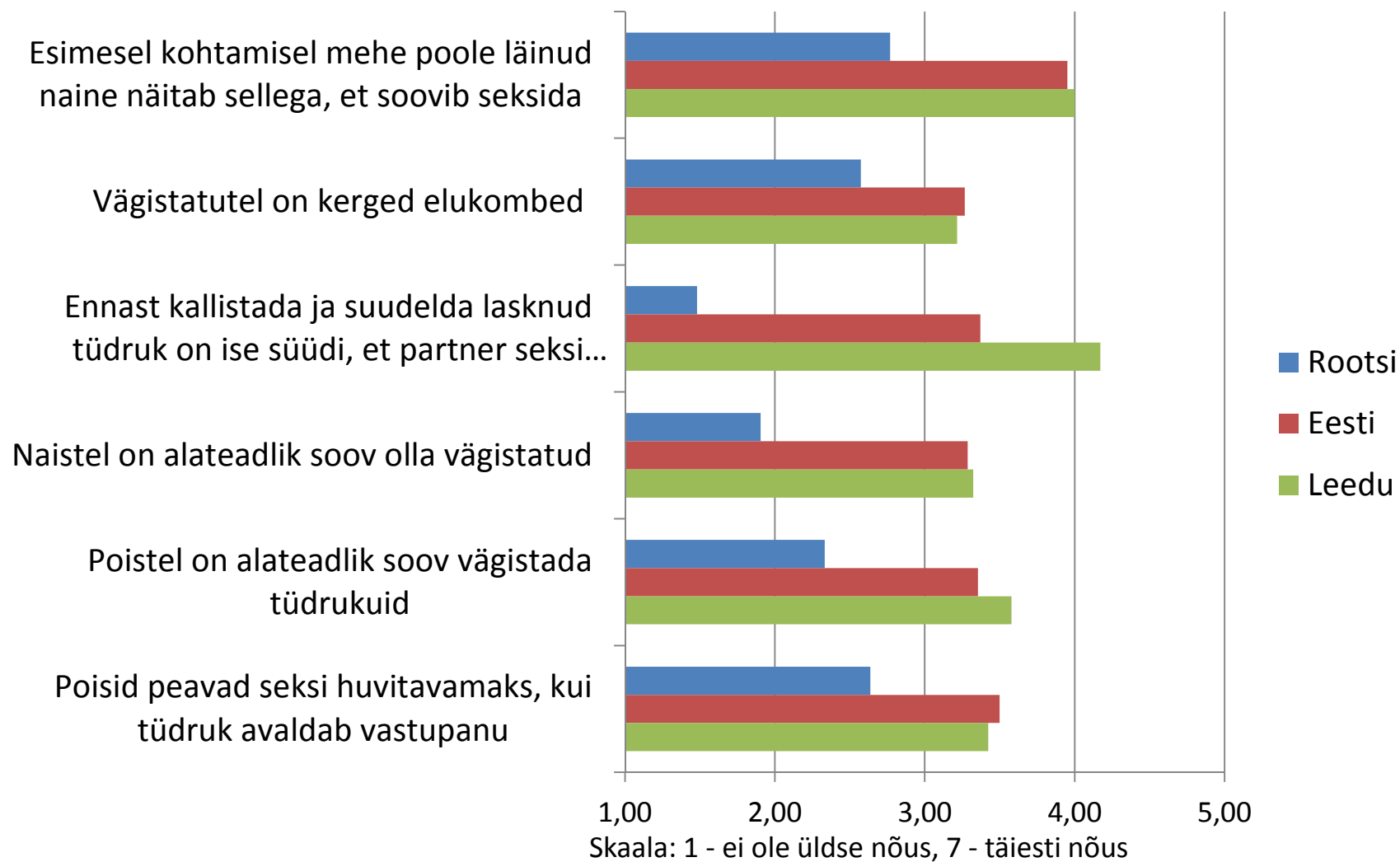
Vägistamise müüte usuvad enam poisid ja vene rahvusest noored

Skaala: 1 - ei ole üldse nõus, 7 - täiesti nõus; keskmine

Allikas: Seksuaalse väärkohtlemise kogemused ja hoiakud Eesti noorte hulgas, 2004

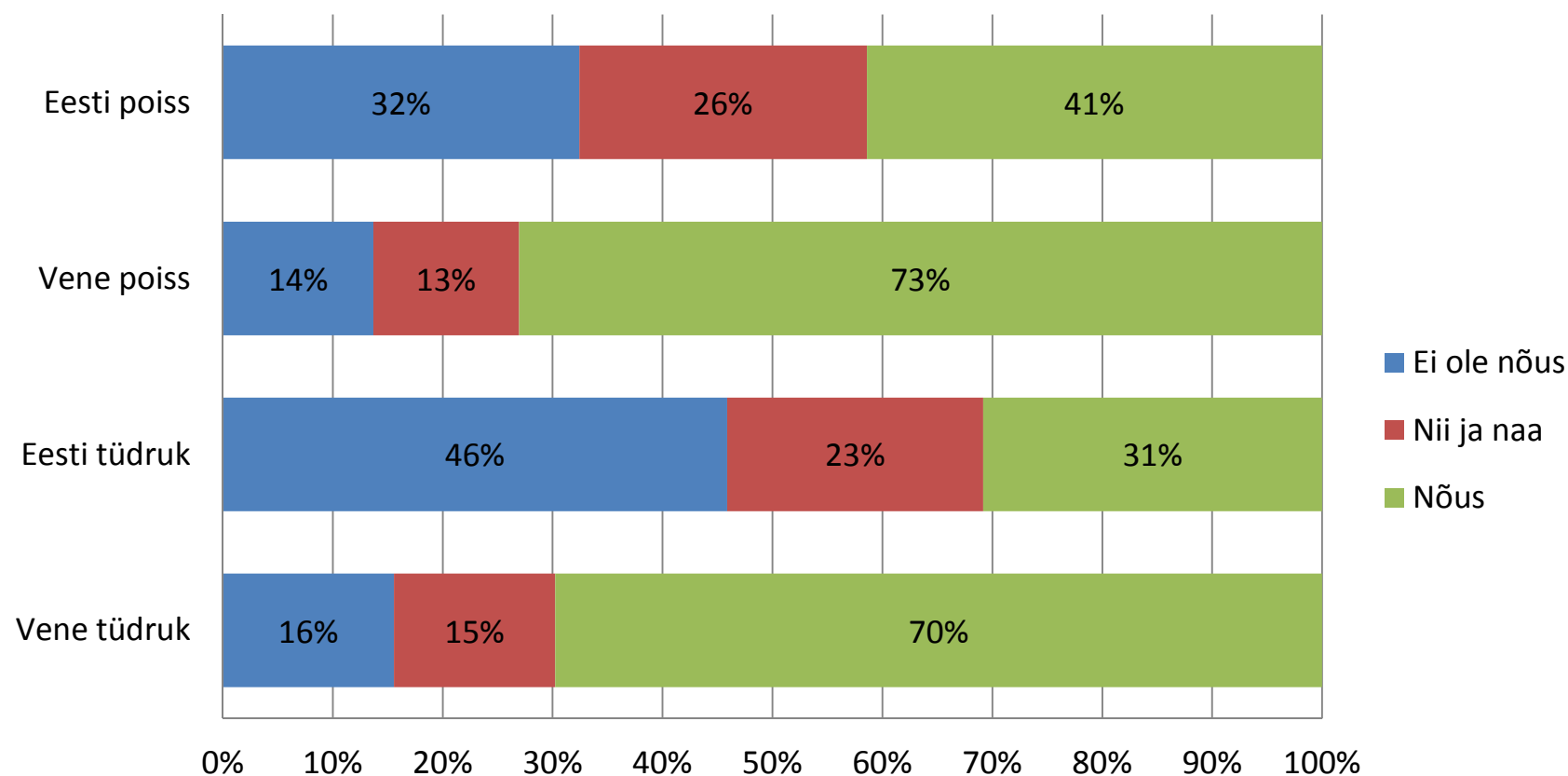
Eestis on vägistamise müüdid enam levinud kui Rootsis

Allikas: Seksuaalse väärkohtlemise kogemused ja hoiakud Eesti noorte hulgas, 2004

Vene rahvusest poisid ja tüdrukud peavad kõige enam ohvreid juhtunus vastutavaks

Noored vastutavad ise enda seksuaalse ärakasutamise eest

Allikas: Seksuaalse väärkohtlemise kogemused ja hoiakud Eesti noorte hulgas, 2004

Kokkuvõte ja järeldused (1)

- Seksuaalvägivald ei ole marginaalne probleem, seda (eriti seksuaalset ahistamist) on kogenud paljud naised.
- Naised langevad seksuaalvägivalla ohvriks ka paarisuhtes ja rasedana olles.
- Seksuaalvägivalda kogevad kõige rohkem noored naised, toimepanijateks on valdavalt mehed.
- Noored kogevad vägivalda rohkem (tuttavate) eakaaslaste või veidi vanemate noorte poolt.
- Kogetud situatsioonide vägivallaks pidamine on subjektiivne, see varieerub tõenäoliselt rahvuse ti.
- Täiskasvanute ja noorte hulgas on levinud vägistamisega seotud väärarusaamad ning ohvrit süüdistav hoiak
- Vägistamise müüte usuvad rohkem vene rahvusest poisid ja tüdrukud, kõige vähem aga eestlannad.

Kokkuvõte ja järeldused (2)

- Ajas seksuaalvägivalla kogemuste ja hoiakute võimalike muutuste hindamine võimatu → vajalik ühtse metoodikaga kordusuuringute tegemine.
- Info seksuaalvägivalla toimumismustrite (nt korduvus, koht), tagajärgede ja abi saamise kohta puudulik → vajalikud suurema valimiga uuringud.
- Vähe teada noorte teadlikkusest seksuaalvägivallast, abi saamise võimalustest ning nende kasutamisest.
- Rohkem uurida etnilisi eripärasid vägivallakogemuste, hoiakute ja situatsioonide tõlgenduste puhul.

Uuringud

- FRA (2014). Violence against women: an EU-wide survey. European Union Agency for Fundamental Rights. <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/vaw-survey-main-results>
- Kase, H., Pettai, I. (2006). Sünnitaja käitumine ja koduvägivald Eestis. Küsitluse tulemused. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. http://www.ammaemand.org.ee/m_files/b80f487098a8654d7a2345a675cde229.pdf
- *Lukasse M, Schroll AM, Ryding EL, Campbell J, Karro H, Kristjansdottir H, Laanpere M, Steingrimsdottir T, Tabor A, Temmerman M, Van Parys AS, Wangel AM, Schei B Prevalence of emotional, physical and sexual abuse among pregnant women in six European countries. Acta Obstet Gynecol Scand. 2014 Jul;93(7):669-77*
- Papp, K., Part, K., Tõrik, S. (2001). KISS Noorsoouuring 1999. Eesti Pereplaneerimise Liit Tartu Noorte Nõustamiskeskus. http://www2.tai.ee/uuringud/Rahva_tervis/Web_version_of_book_Kiss_Noorsoouuring.pdf
- Part K, Laanpere M, Rahu K, Haldre K. Eesti Naiste Tervis: seksuaal- ja reproduktiivtervis, tervisekäitumine, hoiakud ja tervishoiuteenuste kasutamine. Uurimisaruanne. Tartu: Tartu Ülikooli Naistekliinik; 2007. Kättesaadav: http://www.ut.ee/ARNS/Eesti_naise_tervis1.pdf http://www.ut.ee/ARNS/Eesti_naise_tervis1.pdf http://www.ut.ee/ARNS/Eesti_naise_tervis1.pdf http://www.ut.ee/ARNS/Eesti_naise_tervis1.pdf [ENTU 2004]
- Soo, K. (2010). Paarisuhtevägivald Eestis – levik ja tagajärjed. Lõppraport. Tartu Ülikool, Sotsiaalministeerium. Tartu. [OVU 2009]
- Soo, K., Kutsar, D. (toim.) (2004). Seksuaalse väärkohtlemise kogemused ja hoiakud Eesti noorte hulgas. Uuringu aruanne. Tartu Ülikool, Tartu Laste Tugikeskus. <http://www.childcentre.info/research/researchpr/estonia/dbaFile11231.html>
- Vainu V., Järviste L. & Biin H. (2010) Soolise võrdõiguslikkuse monitooring 2009. Sotsiaalministeeriumi toimetised nr. 1/2010, Tallinn: EV Sotsiaalministeerium. [SVM 2009] http://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Ministeerium_kon

Tänan!

kadri.soo@ut.ee

Projekti rahastatakse Norra finantsmehhanismi toetustes 2009–2014 Koduse ja soopõhise vägivalda vähendamise programmi raames. Eestis on Rahvatervise programmi koordinaator [Sotsiaalministeerium](http://www.sm.ee/norra-programmi-uldleht/koduse-ja-soopohise-vagivalla-vahendamise-programm/avatud-taotlusvoorud.html).
<http://www.sm.ee/norra-programmi-uldleht/koduse-ja-soopohise-vagivalla-vahendamise-programm/avatud-taotlusvoorud.html>

SOTSIAALMINISTEERIUM